

KATEHEZA ODRASLIH - OBITELJI

ĐURO HRANIĆ
Teologija u Đakovu
P. Preradovića 17
31400 Đakovo

Izvorni znanstveni rad
Priljeno 26. 7. 1998.
UDK 268-053.8

Sažetak

Uprvom dijelu autor donosi pojašnjenja s obzirom na temeljne karakteristike i oblike kateheze odraslih i obitelji. U drugom dijelu predstavlja postojeće stanje u katehezi odraslih i u radu s obiteljima u Crkvi u Hrvatskoj, dok u trećem, zaključnom, daje donosi kritičko promišljanje nad postojećim stanjem, iznosi otvorena pitanja te upućuje na mogućnosti i potrebe kateheze odraslih i obitelji, osobito u svjetlu pozitivnih smjernica i zahtjeva novog Općeg katehetskog direktorija.

Ključne riječi: kateheza odraslih, pastoral braka i obitelji, katekumenat, permanentna kršćanska formacija

1. TEMELJNE KARAKTERISTIKE KATEHEZE ODRASLIH I OBITELJI

Kateheza odraslih zahvaća osobe koje imaju pravo i dužnost da primljenu klicu vjere odnjeguju do kršćanske zrelosti i prati ih kroz različite situacije i potrebe njihova životnog hoda, te u preuzimanju vjerničke suodgovornosti na različitim područjima društvenog i crkvenog života. Prilagođena i plodna kateheza odraslih vodi računa o laičkom stanju odraslih kršćana, koji su snagom sakramenata krsta, potvrde i ženidbe pozvani tražiti kraljevstvo Božje baveći se vremenitim stvarima, uređujući ih po Bogu, i tako ostvariti kršćansku preobrazbu i posvećenje svijeta. Pri tome vodi računa o situaciji odraslih osoba izloženih najrazličitijim promjenama i krizama i želi produbljivati njihovu vjeru da bi došli do kršćanske mudrosti koja daje smisao, nadu i snagu za kršćansko zauzimanje u svijetu; istodobno pomaže kršćansku zajednicu da bude mjesto prihvaćanja i podrške odraslih kršćana; u želji za izgradnjom duhovnog vjerničkog profila pojedinaca i zajednice nastoji integrirati različite oblike trajne biblijsko-teološke formacije s liturgijskim životom i svjedočanstvom kršćanske ljubavi¹.

Znanstvena i društvena naobrazba te razina kulture vjernika u današnje vrijeme postaju sve veće, a njihova vjernička naobrazba i poimanje vjerskih pitanja često ostaju na razini dječjeg vjeronauka. Taj rascjep između vjere i kulture, te nedovoljna poučenost u vjeri koja bi odgovarala kulturi i stupnju naobrazbe svake pojedine osobe, postaju uzrokom nutarnjih konflikata i odbacivanja vjerske prakse. Nasuprot tome zrelost i dostojanstvo ljudske osobe ukazuju na potrebu za odgovarajućom vjerskom izobrazbom.²

Kateheza odraslih ne zadovoljava se samo permanentnom izgradnjom krštenih vjernika da budu tek "dobri potrošači" religioznih ponuda i trajno pasivni primatelji. Kateheza odraslih pripravlja za kršćansku

- 1 Usp. CONGREGAZIONE PER IL CLERO, *Direttorio generale per la catechesi*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1997 (ubuduće OKD), br. 173-175.
- 2 Razloge novog zanimanja za katehezu odraslih Emilio Alberich dijeli na razloge društveno-kulturne naravi, psihološke i antropološke naravi, te teološko-pastoralne naravi. Usp. E. ALBERICH, *Odrasli (kateheza)*, u: *Religijsko-pedagoško-katehetski leksikon*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb 1991, str. 540.

zauzetost, u nju uvodi, prati je i predstavlja oblik prilagođene permanentne formacije zrelih i zauzetih vjernika.

Veoma značajno područje pastoralna i kateheze odraslih predstavlja praćenje bračnih drugova i obitelji.³ Naime, dobro ljudske osobe, svake društvene zajednice i ljudskog roda uopće, te kršćanski i crkveni život, ozbiljuju se kroz obitelj utemeljenu na braku u skladu sa zakonitošću upisanom u ljudsku narav u samom misteriju stvaranja čovjeka i blisko su povezani sa zdravljem bračne i obiteljske zajednice. Obitelj je kolijevka života, temeljna stanica društva i mjesto rađanja Crkve - kućna Crkva. Crkvena skrb za obitelj, stoga, traži osoban, diferenciran i trajno domišljan pristup, označen sistematičnošću, organskom povezanošću i trajnošću, koji ide za tim da obitelj postane učiteljica i prenositeljica osnovnih ljudskih i kršćanskih vrijednosti, subjekt kateheze i različitih oblika pastoralne skrbi, promotor obiteljskih vrijednosti i ostvarenja prava obitelji, nositeljica zauzimanja za boljitak obitelji na socijalnom i ekonomskom planu te rada na očovječenju i okristovljenju cjelokupnog ljudskog društva.

Već i površan uvid u pastoralno-katehetska nastojanja u Crkvi u Hrvata posljednjih godina pokazuje da se težište njezina djelovanja, osobito katehizacije i religioznog odgoja, nalazi u radu s djecom, a potom u radu s mladima. Najveći postotak osoba koje su zahvaćene katehizacijom i drugim oblicima crkvenog pastoralnog djelovanja jest dječja i najranija mladenačka dob. I u pastoralno-katehetsku skrb za tu životnu dob Crkva je uložila daleko najviše personalnog potencijala. No, s porašću životne dobi opada vjernička i evangelizacijsko-katehetska, sistematska i organski povezana, ponuda, tako da što je viša životna dob, to siromašnijom postaje pastoralna skrb za najšire slojeve vjernika za tu istu dob.

Nipošto ne želimo umanjivati važnost vjerske inicijacije mladih generacija, no želimo upozoriti na važnost katehizacije odraslih i pastoralne skrbi za bračne drugove i obitelj radi toga što nijedna kate-

heza nije uspješna ako nije popraćena katehezom odraslih.

Svi relevantni pokoncilski crkveni dokumenti naglašavaju važnost kateheze odraslih, štoviše njezino središnje mjesto u katehezi⁴. Novi *Opći katehetski direktorij* čini to na osobito snažan način.⁵

2. KATEHEZA ODRASLIH - OBITELJI U CRKVI U HRVATSKOJ DANAS

Želimo ukratko predstaviti postojeće stanje u katehezi obitelji i odraslih u Crkvi u Hrvatskoj. Nije nam bilo moguće provesti ozbiljnije istraživanje (ono uvelike nadilazi granice našega rada), nego smo se zadovoljili komunikacijom sa svim nad/biskupskim ordinarijatima u Hrvatskoj o stanju u svakoj pojedinoj nad/biskupiji, te s više istaknutih promotora pojedinih oblika rada s odraslima i s obiteljima. Svakako da bi za planiranje jednog dugoročnijeg, sistematičnog, diferenciranog i organski povezanog rada s bračnim parovima, obiteljima i odraslima na razini pojedinih biskupija i na nacionalnoj razini bilo potrebno ozbiljnije i sveobuhvatnije istraživanje.

Na temelju razgovora s nad/biskupskim ordinarijatima i pojedinim osobama angažiranim na tom području crkvenog djelovanja, te s vodstvima visokoškolskih crkvenih ustanova, možemo iznijeti sljedeće:

2.1. Kateheza odraslih

Naglašavanje pokoncilskih relevantnih dokumenata važnosti kateheze odraslih, odjek tih dokumenata u domovinskoj Crkvi, te

3 Ovdje ne obrađujemo tzv. obiteljsku katehezu niti ulazimo u analizu kvalitete vjerničkog odgoja što ga roditelji i obitelj pružaju djeci, nego nas interesira pastoralna skrb crkvenih djelatnika za brak i obitelj, te vjerska formacija i kršćanska kateheza bračnih drugova i roditelja.

4 Usp. SVETI ZBOR ZA KLERIKE, *Opći katehetski direktorij (1971.)*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1972, br. 20. Papa Ivan Pavao II. katehezu odraslih naziva "glavnim oblikom kateheze" (*Catechesi tradendae*, 43).

5 Usp. OKD, br. 172-176; M. ŠIMUNOVIĆ, *Opći katehetski direktorij 1997. - Četvrti dio. Naslovnici ili sudionici kateheze*, u: "Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije" 126(1998)5, 309-313.

često obeshrabrujući rezultati procesa inicijacije i katehiziranja djece i mladih (zbog njihova udaljavanja od Crkve upravo na kraju procesa inicijacije), urodilo je uočavanjem važnosti kateheze odraslih te se u nas postupno rađaju različiti oblici i strukture kateheze odraslih.

Opći katehetski direktorij upozorava da kateheza odraslih mora razlikovati: (1) odrasle vjernike koji nastoje živjeti u skladu sa svojim vjerničkim uvjerenjima i iskreno traže produbljenje svoje vjere, koje bi odgovaralo njihovoj odrasloj dobi te stupnju profesionalne izobrazbe i kulture; (2) odrasle krštenike, koji nisu katehizirani niti su prošli proces kršćanske inicijacije, tako da ih se može smatrati "gotovo katekumenima"; te (3) nekrštene odrasle osobe koje trebaju pravi katekumenat za odrasle osobe.⁶

2.1.1. *Kateheza odraslih vjernika*

Čini se da su najprije visokoškolske crkvene ustanove u Hrvatskoj i njihovi djelatnici prepoznali potrebu za katehezom odraslih, te su nastojali pružiti sistematsku vjerničku formaciju i informaciju prilagođenu odraslim vjernicima, te ih osposobiti za kršćansku suodgovornost i zauzetost u volonterskom (ali i profesionalnom) vjerničkom zauzimanju u njihovim vjerničkim zajednicama i u društvu. Postojeći oblici kateheze odraslih izrasli su iz svijesti koju su podržavali i produbljivali pojedini Instituti Katoličkog bogoslovnog fakulteta (KBF) te Instituti Visokih bogoslovnih škola, odnosno pojedinih Teologija.

Spomenimo Institute za teološku kulturu laika, osnovane pri KBF i drugim visokoškolskim crkvenim ustanovama, Institut za kršćansku duhovnost KBF, razgranatu mrežu djelatnosti Instituta za biblijski pastoral pri KBF, Obiteljski institut u Đakovu, Liturgijski institut u Zadru, te spremanje za profesionalne crkvene službe na Katehetskom institutu i Institutu za crkvenu glazbu pri KBF u Zagrebu i u najnovije vrijeme pri ostalim teološkim učilištima. Očekivati je da će teolozi laici ponijeti znatan teret kateheze odraslih.

Valja pozdraviti specijalizirane oblike pastorala odraslih, kao što je nedavno

otvoren Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve.

Crkva u Hrvata ima, dakle, relativno razvijenu mrežu mogućnosti teološke izobrazbe odraslih vjernika, no vezanu samo uz visokoškolska crkvena učilišta, tako da ipak moramo ustvrditi da kateheza odraslih još uvijek, na žalost, nije ozbiljnije zaživjela na nižim razinama, tj. u manjim pastoralnim regijama i u župnim zajednicama gdje bi zahvatila najšire slojeve odraslih vjernika⁷. Sistematska kateheza odraslih na razini župa i dekanata veoma je skromna. Pastoralni djelatnici primjećuju da je i interes u pojedinim župnim zajednicama skroman. Interes za produbljenje vjere, čini se, raste sa stupnjem obrazovanosti. Više ga, u prosjeku, pokazuju vjernici u gradskim sredinama te obrazovane osobe, nego osobe s nižom izobrazbom i kulturom.

Od postojećih oblika kateheze za odrasle u župnim zajednicama valja spomenuti biblijske sate i vjeronauk za odrasle - na žalost, u malom broju župnih zajednica, uglavnom male grupe i to pretežito u gradskim sredinama. No, istodobno valja naglasiti da iskustvo pokazuje kako se upravo u manjim grupama, zahvaljujući mogućnosti osobnog uključivanja i izricanja, događa vrlo kvalitetna i kapilarna evangelizacija. Uz biblijske sate i vjeronauk za odrasle, valja spomenuti i molitveno-meditativne večeri, gdje se okupljaju mladi i odrasli vjernici.

U porastu je organiziranje tribina i povremenih prigodnih predavanja za pojedine kategorije vjernika, osobito u gradskim sredinama. Ovi oblici kateheze odraslih uglavnom nailaze na relativno dobar odaziv vjernika.

Raširene su i različite trodnevne i devetnice, vezane prije svega uz različite pučke pobožnosti. Zbog toga one imaju određenu i brojem ograničenu publiku i interes. No, kad se vodi računa o kvaliteti

⁶ Usp. OKD, br. 172.

⁷ Usp. T. IVANČIĆ, *Izobrazba laika u župi*, u: "Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije" 123(1995)7-8, 369.

ponude, ona za sobom uvijek povlači i povećani interes vjernika.

(Na svojoj popularnosti sve više gube pučke misije, koje su nekada bile veoma značajan oblik kateheze odraslih.)

Ovome valja pridodati formaciju koju za svoje članove nude različiti duhovni pokreti i udruge, strukovne katoličke udruge (Udruga katoličkih prosvjetnih djelatnika, udruge katoličkih liječnika, medicinskih sestara, katoličkih gospodarstvenika i druge), koje također nude svojim članovima određenu kršćansku formaciju.

U svjetlu evangelizacije i kateheze najširih slojeva mladih i odraslih vjernika valja vrednovati i doprinos Hrvatskog katoličkog radija, Radio Marije te vjerskih sadržaja u najrazličitijim sredstvima masovnog pripočavanja.⁸

2.1.2. Katekumenat

U Crkvi u Hrvata općenito se može uočiti da su vjernici relativno dobro 'sakramentalizirani', ali da su premalo 'evangelizirani'. Učestalo traženje sakramenata odraslih posljednjih godina zahtijevalo je obnovu katekumenata. Velik broj podijeljenih sakramenata inicijacije, na žalost, nije doprinio zaživljavanju prethodnog katekumenata odraslih.

Katekumenalni hod priprave odraslih na sakramente inicijacije prošao je, na žalost, pored svih postojećih pozitivnih odredbi, manji broj osoba koje su primile sakramente. Gotovo u svim većim gradovima Hrvatske, istina, postoji određeni oblik priprave odraslih na sakramente. Grupe pripravnika na sakramente još su uvijek brojne. No, velik broj sakramenata inicijacije podijeljen je bez ozbiljnije katehizacije i priprave na sakramente.

Osim toga, smatramo da je legitimno pitati se, može li se dogoditi ozbiljnija promjena stavova, načina mišljenja i ponašanja - odnosno autentično obraćenje odrasle osobe u svega nekoliko tjedana ili nekoliko mjeseci katehetske pouke? Masovno dijeljenje sakramenata pokazuje da do njih malo drže ponajprije oni koji ih olako dijele, ne postavljajući pritom niti minimalnih zahtjeva kojima bi trebalo udovoljiti.

Voditelji grupa katekumena nerijetko se tuže na ponašanje odgovornih osoba u pojedinim biskupijama, jer niti odgovorni u biskupiji ne poštuju odredbe o obaveznom katekumenatu, koje su sami donijeli. Dajući olako dopuštenje za dijeljenje sakramenata odraslim osobama koje nisu prošle katekumenalnu pripravu, odgovorni u biskupijama sami ruše katekumenat i pokazuju da im do njega nije stalo.⁹ Osim toga, postavlja se pitanje, može li zaživjeti katekumenat ukoliko ne postoje stvarne kršćanske zajednice koje prihvaćaju, podržavaju i prate katekumene i novokrštenike u njihovu vjerničkom hodu.¹⁰

Kao zasebno područje kateheze i pastoralne skrbi za odrasle treba spomenuti skrb za osobe u trećoj dobi - stare, skrb za bolesnike, za ratne invalide i za osobe s različitim oblicima retardiranosti i hendikepa. Za ove kategorije osoba gotovo da i nema neke ponude osim povremeno upriličenih misnih slavlja i mogućnosti ispovijedi i pričesti pred velike svetkovine.

2.2. Crkvena skrb za brak i obitelj

Redoviti tečajevi za zaručnike, u trajanju od 6 večeri, zaživjeli su u Đakovačkoj i Krčkoj biskupiji. Održavaju se na dekanatskoj ili regionalnoj razini i prolazi ih 70-80% onih koji se crkveno vjenčavaju. Tečajevima je dobro pokriven i grad Zagreb. (Na žalost nismo uspjeli doznati koliki postotak od svih crkveno vjenčanih u gradu Zagrebu prolazi tečaj za zaručnike, no čini se da je postotak prilično visok.) U velikom je porastu posljednjih godina sudjelovanje na tečajevima za zaručnike i u gradu Splitu. Tečajevi se sastoje od po 5 susreta i prolazi ih gotovo polovina onih koji se crkveno vjenčavaju. S tečajevima se započelo i u nekim drugim gradovima Zagrebačke nadbiskupije. Redoviti tečajevi postoje i u Rije-

8 O tome svjedoče i zasebna izlaganja na Katehetskom kolokviju, na kojemu je održano i ovo predavanje.

9 Usp. Z. PAŽIN, *Perspektive katekumenata u svjetlu negdašnjih i sadašnjih iskustava*, u "Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije" 125(1997)5, 308.

10 Usp. OKD, br. 71.

ci, Zadru, u nekim centrima Zagrebačke, Varaždinske i Požeške biskupije; u Istri se u 2 centra organiziraju tečajevi s po 4 susreta. U ostalim biskupijama tečajevi za zaručnike postoje samo u nekim župnim zajednicama i dekanatima, a ovisni su o pastoralnoj zauzetosti pojedinih svećenika.

(Primjećuje se stanovita posustalost interesa za doradivanje i domišljanje strukture i sadržaja tečajeva za zaručnike.)

Na kvarnerskom području, a i u drugim krajevima Hrvatske, u više župa postoje mjesečni susreti bračnih parova. U Krčkoj biskupiji oni kulminiraju redovitim jednodnevnim "obiteljskim nedjeljama" po pojedinim regijama. U pojedinim župnim zajednicama, po svim biskupijama, sve više susrećemo predkršne kateheze za roditelje novokrštenika (uglavnom 1-3 susreta) te mjesečne ili povremene susrete za roditelje prvopričesnika i(li) krizmanika, susrete i sastanke za roditelje školske djece i sl. Rijetko, ali tu i tamo ipak se organizira pokoji susret za roditelje s djecom s teškoćama u razvoju. Postojanje svih spomenutih susreta, njihova učestalost, broj, sadržaj, kvaliteta, ekonomski troškovi prepušteni su pastoralnoj zauzetosti župnika i njihovih suradnika. Uglavnom nema nikakvih trajnijih oblika stimulacije niti pozitivne kontrole takvih oblika rada sa strane odgovornih osoba u pojedinim biskupijama i zato su takvi susreti, nažalost, još uvijek više izuzetak nego pravilo u katehizaciji i pastoralnom radu.

Trajno djeluju godišnje Obiteljske ljetne škole u Zagrebu, a predavanja s tog skupa redovito bivaju i objavljena u časopisu "Obnovljeni život". Valja spomenuti i postojanost onih osoba koje već godinama organiziraju i trude se oko tzv. "bračnih vikenda".

"Obiteljski institut", koji djeluje pri Teologiji u Đakovu, organizirao je 1994. studijske dane "Obitelj u Hrvatskoj - stanje i perspektive" i izdao zbornik radova.¹¹

Zanimljivo je uočiti da je posljednjih godina unutar Caritasa razvijena bogata aktivnost, koju treba spomenuti i u ovome kontekstu. Rijetke su biskupije u kojima unutar rada biskupijskih podružnica Caritasa nije osnovano savjetovalište: bračno,

obiteljsko, za majke s djecom, za ovisnike ili sl.. U više gradova djeluju obiteljski centri (neki su postojali i prije rata), centri "Majka i dijete", "Žena u nevolji", umnožene su i već prije rata postojeće "Pro life" skupine, pojavljuju se različiti oblici karitativne pomoći djeci, brojnijim obiteljima, majkama s djecom; različiti oblici radne terapije sa ženama, Caritasove trgovine s potreštinama za djecu po pristupačnijim cijenama i cijele grupe osoba koje svojim dobrovoljnim radom pomažu takve oblike karitativnog djelovanja. Pored zagrebačkog, potrebno je istaknuti rad savjetovališta u Zadru, Rijeci, Splitu (...?). Uz već ranije postojeći Caritasov dom za pomoć trudnicama i majkama s djecom u Zagrebu, takav je Caritasov dom otvoren i u Rijeci. Otvoreno je i nekoliko kuća, koje vode crkvene osobe, za terapiju ovisnika.

No, zbog procesa sekularizacije koji mnogostruko pogađa obiteljski život, obitelj sve manje obavlja ulogu prvotnog i najznačajnijeg čimbenika vjerskog odgoja. Obitelj je 'kućna Crkva' i crkvena zajednica nužno mora biti zainteresirana za kršćansku zrelost obitelji. Obitelj prenosi evanđelje, ukorjenjujući ga u ljudske vrijednosti.¹² Propusti obiteljskog ambijenta snažno se osjećaju u procesu kršćanske inicijacije djece i mladih. Vjeroučitelji i katehete djece uzrasta osnovnoškolske i srednjoškolske dobi sve češće dolaze do zaključka da su roditelji u teškoj vjerskoj situaciji nego njihova djeca.

3. KRITIČKI OSVRT

3.1. Kateheza odraslih

U Crkvi u Hrvata na snazi su modeli "pučke Crkve" i "Crkve - servisne stanice". Pre-

11 Umnoženi poslovi nositelja rada Obiteljskog instituta, osnovanog pri Teologiji u Đakovu (koji je u tijeku 10-tak godina do agresije na Hrvatsku u Hrvatskoj prednjačio na području pastorala braka i obitelji), doprinijeli su određenom splašnjanju mnogovrsnih aktivnosti ovog Instituta. No, pored studijskih dana "Obitelj u Hrvatskoj - stanje i perspektive", isti Institut organizirao je 1994. i biskupijski susret obitelji te biskupijski susret obitelji s djecom s teškoćama u razvoju.

12 Usp. OKD, br. 255.

težiti oblik pastoralna odraslih u Crkvi u Hrvatskoj još je uvijek frontalni pastoral brojnoj kršćanskoj zajednici. A ozbiljnog pastoralna odraslih nema bez osobnog i diferenciranog pristupa, prilagođenog konkretnoj osobi i njezinim potrebama.

U nas, na žalost, još uvijek nije ozbiljno zaživjela važnost pastoralna odraslih. Premalo se vrednuje kapilarna evangelizacija, kateheza i vjernički rast u malim grupama, koje su idealne za kapilarnu evangelizaciju, sistematsku katehetsku pouku i odgoj u vjeri. Više se važnosti daje masovnim okupljanjima i euharistijskim slavljinama koja ne ostavljaju dublji trag u pojedincima, nego ozbiljnoj vjerničkoj izgradnji koja zahvaća manji broj vjernika i događa se u skrovitoj i tihoj izgradnji unutar manjih grupa.

U Crkvi u Hrvatskoj još se ne razvijaju specijalizirani pristupi u katehezi, prilagođeni pojedinim kategorijama vjernika¹³, kao što su svijet radništva, umjetnosti, znanosti, osobitost vjerskog odgoja kroz sredstva masovnog priopćavanja i sl.

Upitan je i pristup katehezi odraslih kod mnogih vjernika, ali i pastoralnih djelatnika. Prečesto je kateheza odraslih shvaćena kao nadoknada propusta u katehizaciji u mlađim danima, kao napor usmjeren rubnim vjernicima da ih se uključi u redovitu liturgijsku i sakramentalnu praksu, a nedovoljno je promatrana kao potreba za pozitivnom vjerskom izgradnjom, prilagođenom odraslim osobama, koja ih uvodi i osposobljava za suodgovorno preuzimanje udjela u poslanju Crkve, autentično kršćansko svjedočanstvo i zauzimanje na različitim područjima društvenog i crkvenog života, te za misionarsko djelovanje među onima koji nisu upoznali Krista.

Valja se pitati mogu li članovi jednog župnog pastoralnog vijeća dobro obavljati svoju službu ukoliko nisu prošli nikakav sistematski oblik kateheze odraslih?

Nedostaje trajna, domišljena, sistematična, organski povezana i koordinirana katehizacija odraslih, koja je, naprotiv, prepuštena dobrovoljnosti pojedinaca.

3.2. Pastoral braka i obitelji

Dok se u Hrvatskoj razgranavaju i donekle šire strukture priježenidbenog pastoralna, to isto ne događa se i sa strukturama posliježenidbenog pastoralna, koje, i pored svih postojećih spomenutih inicijativa, ostaju previše skromne. Ono što započinje na tečajevima za zaručnike ne nastavlja se poslije vjenčanja kroz praćenje mladog bračnog para.

Obitelj je mjesto rađanja Crkve i ima tako veliku važnost u ljudskom životu, a u našoj Crkvi ne postoji pastoral mladog braka. Još su uvijek vrlo rijetke župe koje pružaju minimum brige za bračni par kroz predtkrsne kateheze s roditeljima djece za krštenje. No, pretkrsni susreti s roditeljima ne bave se bračnom komunikacijom i kvalitetom bračne veze - bračnim parom, nego se uglavnom svode na tumačenje obreda krštenja. Prva godina braka je veoma krizna i važna te je zato praćenje mladog bračnog para od izuzetne važnosti. No, ne smije se zaboraviti da brak postoji i dalje kad je od njega nastala obitelj, da taj brak ima rasti i razvijati se te da je upravo kvalitetan brak temelj stabilnosti obitelji i ostvarenja njezinih zadaća.

Veoma je važan prilagođen i specijaliziran pristup bračnim drugovima bez djece, s djecom s teškoćama u razvoju, obiteljima ovisnika te rastavljenim i ponovno oženjenim osobama. Posljednjih godina bio bi veoma aktualan i pastoral ratnih udovica. Svega toga, na žalost, u našoj Crkvi još uvijek nema (ono što postoji, samo je prigodno i simbolično).

Potrebno je reći i to da među postojećim oblicima skrbi za brak i obitelj ima nekih inicijativa i pokušaja koji nose (ili bi barem željeli nositi) crkveni predznak, a za koje se, na žalost, mora reći da nemaju uvijek autentično crkveno, biblijsko i teološko polazište i utemeljenje.¹⁴

13 Usp. OKD, br. 189-191.

14 Sudionici studijskih dana "Obitelj u Hrvatskoj - stanje i perspektive", održanih u Đakovu 20.-22. listopada 1994. imali su potrebu i javno se u svojim zaključcima ograditi od takve skrbi za brak i obitelj. Vidi izvješće sa skupa u: "Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije" 122(1994)11,285, br. 4.

Crkvena skrb za obitelj ide za tim da obitelj postane subjektom pastoralne brige za obitelj, te nositeljica zauzimanja za bolji-tak obitelji na društvenom, socijalnom i ekonomskom planu. No, još uvijek nemamo struktura preko kojih bi obitelj mogla promicati ostvarenje svojih prava u društvu niti institucija preko kojih bi obitelj imala neposredniji utjecaj na društvenu zajednicu.¹⁵

Ne postoji razgranata mreža niti sistem trajne, planirane i sistematske brige župnih, gradskih, dekanatskih, biskupijskih i nacionalnih struktura permanentne kateheze odraslih i pastoralne brige za bračne parove i obitelji. Između postojećih inicijativa i njihovih nositelja nema dovoljno komunikacije niti koordinacije njihova rada, a izostaje i kritičko praćenje, podrška, pomoć, te kvalitativno i sadržajno doradivanje postojećih oblika rada i inicijativa.¹⁶ Pred Crkvu u Hrvatskoj nameće se potreba ostvarenja promišljene, sistematske, kontinuirane i organski povezane kateheze odraslih u njezinim najrazličitijim oblicima, te na isti način ostvaren i s katehezom odraslih blisko povezan pastoral bračnih drugova i obitelji. Ostvarenje ovih zadaća

Crkve treba biti povezano, a često i uklopljeno u društvene strukture brige za čovjeka, brak i obitelj. A to nije moguće bez biskupijskih i nacionalnih crkvenih struktura te dovoljnog broja kvalificiranih i profesionalno zauzetih osoba u tim strukturama, koje će biti pozvane planirati, koordinirati, podržavati, buditi i promicati podršku i suradnju brojnih volontera.

Iako smo daleko od situacije u kojoj bismo mogli mirno reći "sluge smo beskorisne; učinimo što smo bili dužni učiniti" (usp. Lk 17,10), ipak raduje činjenica da sve više dozrijeva svijest o važnosti i interes za katehezu odraslih, za pastoral braka i obitelji, te da su na pomolu (barem u redovima vjernika laika) brojnije snage sposobne uključiti se u to zahtjevno djelo služenja Crkve.

15 Usp. Đ. HRANIĆ, "Obitelj za društvo - društvo za obitelj". *Susret obitelji Đakovačke biskupije*, u: "Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije" 122(1994)7-8, 173.

16 Ove tvrdnje dobivaju na težini ako prostudiramo što sve predviđa i novi OKD.